

2017-04-28
Forte dnr. 2017-00069
Regeringskansliet dnr. N2017/00055/IFK

Näringsdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande

Betänkandet Metoder och kriterier för bedömning av prestation och kvalitet i lärosätenas samverkan med omgivande samhälle (dnr N2017/00055/IFK).

SAMMANFATTNING

Forte har i myndighetens strategiska agenda (2015–2018) pekat på vikten av att utveckla samverkan och delaktighet i forskningen. Även i Fortes inspel till forskningspropositionen lyftes frågan: ”Incitamenten för systematisk samverkan och kommunikation måste stärkas i forskningsfinansieringsprocessen”. Vinnovas uppdrag att undersöka hur en sådan utveckling kan stimuleras och främjas har därför varit välkommet.

Av rapporteringen från Vinnovas uppdrag framgår att den modell som har utarbetats för att betygsätta lärosätenas samverkan tycks ha just en sådan effekt och kan på det sättet vara kvalitetsdrivande. Vi ställer oss däremot tvekan till huruvida Vinnovas förslag på utvärderingsmodell för bedömningen av prestation och kvalitet i lärosätenas samverkan med det omgivande samhället kan användas för att fördela medel i konkurrens. Det bör noteras att flera aktörer som varit involverade i Vinnovas uppdrag, liksom myndigheten själv, uttrycker att modellen kräver vidareutveckling innan den kan fungera på ett sådant sätt. Det finns dock anledning att väcka frågan om det alls är önskvärt att utveckla en bedömningsmodell som med rimliga insatser kan fånga den komplexitet som beskrivs.

Mot bakgrund av detta menar Forte att det förnyade uppdrag som Vinnova får enligt den forskningspolitiska propositionen bör fokusera på att stödja utvecklingen av lärosätenas samverkan med det omgivande samhället utan att detta nödvändigtvis kopplas till framtagandet av indikatorer för ett framtida resursfördelningssystem.

Swedish Research Council for Health, Working Life and Welfare

Address Box 894, SE-101 37 Stockholm · **Visiting address** Östra Järnvägsgatan 27

Phone +46 8 775 40 70 **Fax** +46 8 775 40 75

Org.nr 202100-5240 **E-mail** forte@forte.se **www.forte.se**

BEDÖMNING

Modellen bygger på *Bakgrundsinformation* om lärosätenas profil, kontext och förutsättningar; *Självvärdering* som beskriver lärosätenas strategier för och implementering av samverkan samt resultat av samverkan;

Samverkanspartsvärdering som beskriver samverkansaktiviteter och hur dessa bidrar till olika resultat hos samverkanspartners. Utifrån *Självvärdering* och *Samverkanspartsvärdering* gör en expertpanel en samlad bedömning av lärosätenas samverkansverksamheter.

I de båda piloter som Vinnova gjort konstateras att 40 procent av lärosätena hade sämre resultat än de utvärderade strategierna. Det betyder att den bild av strategi och implementering för samverkan som ges i lärosätenas *Självvärdering* i nästan hälften av fallen inte överensstämmer med resultaten, vilka framkommer i *Samverkanspartsvärderingen*.

Detta gör att modellen i sin nuvarande form inte är tillräckligt robust för att användas i fördelningen av medel till lärosätena. Goda och välskrivna planer med strategier för att nå väldefinierade mål behöver inte nödvändigtvis betyda att innehållet i samverkan med det omgivande samhället också har en hög kvalitet. Vinnova skriver att modellen behöver utvecklas bl.a. när det gäller att se hur självvärdering, strategi och resultat bildar en sammanhängande enhet.

En central erfarenhet från Vinnovas uppdrag och de pilotstudier som genomfördes är att samverkan är alltför komplext att fångas i en indikator (som skulle kunna fungera som en fördelningsnyckel). Den utvärderingsmodell som togs fram inom ramarna för Vinnovas uppdrag fokuserades istället på att utveckla metoder för att utvärdera samverkan i alla dess aspekter, där hänsyn tas till t.ex. lärosätenas särskilda förutsättningar, profil och volym. Det är uppenbart att detta arbete har fyllt en viktig funktion när det gäller att öka lärosätenas uppmärksamhet och ge en bredare syn på samverkan.

Utvärderingar är i sig en typ av styrande instrument och Forte menar att det är viktigt att ta fasta på denna kvalitetsdrivande funktion hos den modell som togs fram genom Vinnovas uppdrag. Modellen är därför är värd att utvecklas vidare för att kunna implementeras mer generellt. Tanken att den skulle kunna användas för att konstruera indikatorer för medelsfördelning tycks dock inte ha stöd i resultaten från det tidigare uppdraget, och Forte anser därför att detta inte bör vara ett syfte med det nya uppdrag som Vinnova föreslås i forskningspropositionen.

SÄRSKILT EFTERFRÅGADE SYNPUNKTER

1. När det gäller på vilka sätt uppdraget har påverkat lärosätens prestation och kvalitet i uppgiften att samverka med det omgivande samhället visar rapporterna att uppdraget har haft stor påverkan på de lärosäten som deltog i pilotstudierna. Lärosätena säger sig ha blivit mer medvetna om betydelsen av samverkan och flera rektorer vittnar om hur arbetet i pilotstudierna skapat en ökad medvetenhet om betydelsen av samverkan, både inom forskning och inom utbildning, men också med det omgivande samhället. Rapporten ger många exempel på samverkansverksamheter vid olika lärosäten.

Forte menar att rapporterna sammantaget visar att en utvärderingsmodell för kvalitet i samverkan i forskning och utbildning kan fylla en viktig funktion i lärosätenas arbete med utvecklingen av samverkan med det omgivande samhället.

2. Frågan om vilka aspekter i de metoder och kriterier som har utvecklats inom ramen för uppdraget har störst betydelse för bedömning av prestation och kvalitet i lärosätenas samverkan med det omgivande samhället är svårbedömd. Metoderna som använts är de som vanligtvis används inom utvärderingar, så som självvärdering, datainsamling och intervjuer. Tillsammans utgör de underlaget för bedömningen och därför är det svårt att särskilja vilken av dem som har störst betydelse för bedömningen. Bedömargruppen lyfter dock fram vikten av intervjuer för att få en mer nyanserad bild av samverkan än den som ges i självvärderingen.

Kriterierna för bedömningen menar Vinnova är i linje med hur man vanligtvis bedömer samverkan. Bedömningen görs med avseende på fyra samverkansperspektiv:

- Samverkansstrategi
- Implementering
- Samverkansaktiviteter
- Samverkansresultat

För varje perspektiv finns en uppsättning kriterier. Tillsammans blir det 11 kriterier. Inget av kriterierna fungerar isolerad från andra varför det är svårt att urskilja vilka aspekter av dem som har störst betydelse för bedömningen av samverkan.

Forte gör bedömningen att det är karaktären av en sammanhängande modell som gör det möjligt att fånga in olika aspekter och därmed komplexiteten när det gäller lärosätenas samverkan med det omgivande samhället.

3. Regeringen har i propositionen "Kunskap i samverkan - för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft" (prop. 2016/17:50) aviserat att Vinnova under 2017 kommer att få ett nytt uppdrag att värdera lärosätenas samverkan. Frågan om vilken inriktning det nya uppdraget bör ha, när det gäller bedömning av prestation och kvalitet för att på bästa sätt stödja utvecklingen av lärosätenas samverkan med det omgivande samhället, så bör det utgå från det tidigare uppdragets resultat.

Vinnova skriver att arbetet med att ta fram indikatorer för att bedöma samverkan resulterade istället i en utvärderingsmodell för bedömningen av samverkan. Den har två syften, dels att bedöma lärosätenas samverkan med det omgivande samhället, dels att hjälpa lärosätena att utveckla sin samverkan med det omgivande samhället. I de två pilotstudier som gjorts har det visat sig att utvärderingsmodellen lett till ökat medvetande bland lärosätena för betydelsen av samverkan, framför allt samverkan med det omgivande samhället. Frågan om på vilket sätt ökad samverkan kan uppnås mellan lärosätena och det omgivande samhället är intressant.

Denna fråga återkommer i Vinnovas rapport. Som modellen är nu så menar Vinnova att det är en utmaning att få den att gå från att stödja lärosätenas utveckling av strategier för samverkan, till att bli ett instrument för att bedöma kvaliteten i lärosätenas samverkanstrategier så att medel kan fördelas i konkurrens. De menar att det därför krävs mer utvecklingsarbete för att göra modellen transparent om den ska användas för medelsfördelning. Forte håller med om det.

Beslut i ärendet har fattats av generaldirektör Ethel Forsberg efter föredragning av analytiker Tommy Dahlén och forskningssekreterare Inger Jonsson.

Ethel Forsberg
Generaldirektör